

Jonas Mekas
Lost Lost Lost. 1976
173 min, 16 mm film, digitalised copy

Having received funding from the New York State Council on the Arts in the mid-1970s, Jonas Mekas (1922–2019) returned to a screenplay created together with his brother Adolfas for an unrealised documentary film called *Lost Lost Lost* about the life of refugees in the United States and the occupation of the Baltic States. This was the third full-length film based on an autobiographic narrative that Mekas produced, created using the film journal principle. The film, almost three hours in duration, features archival material filmed in 1949–1963 cut onto six film reels that

thematically and chronologically almost exactly replicate three important stages in Mekas' life in the United States: his arrival in America, the search for his inner self, and the restoration of a fulfilled life. This film is at the same time a chronicle of an exile, the breakdown of relations with the Lithuanian diaspora community, making new contacts within the New York art scene, and seeing the return of his personal paradise in a foreign country.

Giedrius Gulbinas

Jonas Mekas

Prarasta Prarasta Prarasta. 1976

173 min, 16 mm filmas,
skaitmeninė kopija
LNDM, ED-197331

XX a. 8 dešimtmečio viduryje gavęs Niujorko valstijos Kultūros tarybos paramą, Jonas Mekas (1922–2019) grįžo prie 1950 m. kartu su broliu Adolfu kurto scenarijaus neįgyvendintam dokumentiniam filmui „Prarasta Prarasta Prarasta“ (*Lost Lost Lost*) apie karo pabėgėlių gyvenimą JAV ir Baltijos šalių okupaciją. Tik šį kartą, jau sukaupęs reikšmingą kūrybinę ir gyvenimišką patirtį, dėmesį sutelkė ne į Lietuvos okupacijos tragizmą, bet į ne mažiau sudėtingą ir jautrią egzilio temą, kurią perteikė remdamasis paties išplėtotu suasmeninto kino metodu, kurio esmė – siekis atskleisti tikrovę tokią, kokią ją mato pats kūrėjas, nesidangstydamas tariamos objektyvios realybės idėja, priešingai nei tradiciniame kine, kur vyrauja

siekis žiūrovui perteikti nuasmenintą pasakojimą, kaip tiesiogiai patiriamą tikrovę. 1976 m. pristatytas „Prarasta Prarasta Prarasta“ buvo trečiasis pilnametražis J. Meko filmas, sukurtas kino dienoraščio principu. Tai autobiografiniu pasakojimu paremta kino juosta, kurioje siekiama atskleisti egzilyje atsidūrusio filmo autoriaus išgyventus jausmus ir nuotakas. Šis pasakojimas apie skaudų išsiskyrimą su vaikystės aplinka, namais ir artimaisiais, slegiančią vienatvę ir dramatiškas savęs bei naujų namų paieškas.

Beveik trijų valandų trukmės filmą sudaro 1949–1963 m. filmuota archyvinė medžiaga, sumontuota į 6 rites, kurios tematiškai ir beveik chronologiškai tiksliai atkartoja tris svarbius J. Meko gyvenimo JAV etapus: atvykimą į JAV, savojo Aš paiešką ir gyvenimo pilnatvės atkūrimą. Pirmose 2-ose ritėse, kurios atitinka laikotarpį nuo 1949 iki 1952 m. pabaigos, pasakojama apie asmenines patirtis iš karto po

Jonas Mekas (1922–2019)
Filmas „Prarasta Prarasta
Prarasta“ (*Lost Lost Lost*,
16 mm, 178 min.). 1976
Skaitmeninė kopija
LNDM, ED-197331

persikėlimo iš Vokietijos pabėgėlių stovyklos į Niujorką ir apie čia bandančių adaptuotis kitų lietuvių imigrantų gyvenimą bei jų dramatiškas pastangas siekiant Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo. Kaip yra užsiminęs pats J. Mekas, tuo metu jis norėjo būti egzilio kronikininku, todėl visur, kur buvo kviečiamas dalyvauti, kartu su savimi stengėsi pasiimti už skolintus pinigus kartu su broliu įsigytą kamerą „Bolex“.

3-ioje ir 4-oje ritėse pasakojama apie antrą svarbų brolių Jono ir Adolfo Mekų gyvenimo JAV etapą – persikraustymą iš Bruklino į Manhataną, skausmingą, tačiau neišvengiamą išsiskyrimą su lietuvių imigrantų bendruomene, slegiančios vienatvės ir desperatiško savojo Aš ieškojimo laikotarpį, apimančią visą 6 dešimtmetį. Šioje filmo dalyje gausu pasivaikščiojimų po Manhatano parkus ir gatves bei to meto antimilitaristinių protestų dokumentinių kadru, kuriais J. Mekas išreiškė principinį savo pasirinkimą gyventi nerimastinga, bet viltinga ateitimi, o ne maioniais, tačiau niekur nevedančiais prisiminimais apie praeitį. Kartu tai buvo ir intensyvus naujų pažinčių su Niujorko poetų ir besiburiančia nepriklausomo kino kūrėjų bendruomene etapas.

Paskutinė dalis – 5-a ir 6-a ritės – tai gyvenimo pilnatvės atkūrimo etapas. Arba paties J. Meko žodžiais tariant, rojaus susigrąžinimas. Kažkada buvęs nepažįstamas ir baugus, Naujasis pasaulis tapo naujais menininko namais, su kuriais užsimezga glaudus emocinis ryšys, kuriuose galima kurti ir pilnavertiškai gyventi, neatsisakant ryšio su gimtuoju kraštu. Šios dvi paskutinės filmo ritės apima J. Meko „Rabbitshit haiku“ seriją, nufilmuotą vaizdingose Vermonto valstijos apylinkėse, fragmentus iš Kino kūrėjų kooperatyvo gyvenimo, nuotaikingą kelionę į Roberto Flaherty vardo kino kūrėjų seminarą Vermonte, pasivaikščiojimų po gamtą ir kitus autobiografinės dokumentikos kadrus, kuriuos lydi žaismingai dinamiška kadruotė ir nuotaikingas muzikinis fonas.

Giedrius Gulbinas